

گذری بر شهر چهار هزار ساله ابرکوه یزد

ابرکوه یکی از شعب راه ابریشم است و نام آن در منابع قدیم و جدید، ابرقو، ابرقویه، برقوه و برکوه آمده است، فردوسی در شاهنامه از این شهر به عنوان جای پای پهلوانان و حماسه سازان ایران باستان و همچنین از رونق بازرگانی آن یاد می کند.

در نزدیکی ابرکوه تپه های سیاه رنگی وجود دارد که به آن تل خاکستری می گویند.

ابرکوه، شهری با بیش از چهار هزار سال تاریخ در استان یزد واقع شده و دارای جاذبه های گردشگری فراوانی از جمله باغ ملک آباد و مسجد جامع با معماری زیباست که باعث جذب گردشگران شده و یکی از ۱۶ شهر نمونه گردشگری کشور است. به گزارش ایرنا، مساحت ابرکوه حدود پنج هزار و ۷۵۲ کیلو متر مربع و ارتفاع آن از سطح دریا یک هزار و ۵۰۰ متر می باشد، از لحاظ آب و هوایی این منطقه دارای تابستانهای گرم و خشک و زمستانهای سرد و خشک (صحرائی و نیمه صحرائی) می باشد. این شهر از سمت مشرق به کوه های شیرکوه منتهی می شود و رشته کوه های زاگرس همچون حصارای این منطقه را در جهت جنوب و غرب احاطه کرده است، دارای ۲ بخش مرکزی و بهمن و ۲ شهر ابرکوه و مهردشت و دارای چهار دهستان و ۳۵ روستا و چهاردهستان است.

ابرکوه یکی از شعب راه ابریشم است و نام آن در منابع قدیم و جدید، ابرقو، ابرقویه، برقوه و برکوه آمده است، فردوسی در شاهنامه از این شهر به عنوان جای پای پهلوانان و حماسه سازان ایران باستان و همچنین از رونق بازرگانی آن یاد می کند. در نزدیکی ابرکوه تپه های سیاه رنگی وجود دارد که به آن تل خاکستری می گویند.

اگرچه این روایات جنبه افسانه دارد اما سرو پنج هزار ساله ابرکوه نشان از قدمت و دیرینگی این شهر می دهد، ابرکوه دارای دانشمندان و مفاخر بزرگی بوده است که از آن میان به بزرگانی چون طاووس الحرمین، امیر برهان، علی بن احمد، مولانا عبدی، عزیزالدین نسفی، خواجه نظام الملک ابرقویی و خواجه شمس الدین ابراهیم ابرقویی می توان اشاره کرد. شهرستان ابرکوه صاحب میراثی گرانقدر و ماندگار است و قدمت تاریخی آن به عنوان پل ارتباطی شرق و غرب از صلابت خاصی برخوردار است. این شهر کهن و تاریخی دارای بیش از ۴۰۰ اثر تاریخی، هفت اثر ناملوس، سه اثر طبیعی، ۲ موزه شامل موزه مردم شناسی (خانه صولت) و موزه عبرت (خانه حسینیان) می باشد که تاکنون تعداد ۱۴۷ اثر آن از جمله موسیقی مراسم محرم به ثبت آثار ملی ایران رسیده و از این تعداد ۱۲۹ اثر غیر منقول و ۱۲ اثر ناملوس است. سه اثر تاریخی شامل گنبد عالی، طاووس الحرمین و مناره نظامیه، مسجد جامع ابرکوه بعنوان نخستین بناهای تاریخی استان یزد در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. این شهر در روزگاران قدیم مسیر راهی بود که شرق و غرب را به یکدیگر متصل می نمود و بنام راه ابریشم معروف بود.

حکیم ابوالقاسم فردوسی در شاهنامه اش از این شهر به عنوان جای پای پهلوانان و حماسه سازان ایران باستان و رونق بازرگانی در این شهر حکایت می کند، هنوز نام تعدادی از دهستانهای این شهرستان واژه های اصیل فارسی است، واژه هایی چون ((اردی، مهرآباد، اسفندآباد، تیزک، میم، فریادون، کاسه رود و...)) که بیانگر اصالت و قدمت دیرینه این شهرستان کهنسال است.

شهرستان ابرکوه گنجینه ای از معماری سنتی کویری کشورمان است و دارای بافت تاریخی با وسعت ۱۶۰ هکتار است آثاری که از دیرباز بر تارک این سرزمین کهن می درخشد و خود سندی بر اوراق افتخار این مرز و بوم است و تحت قوانین خاص حفاظت و نگهداری می شود این آثار گرانبها بیش از همه بر اهمیت و بالندگی شهرستان ابرکوه می افزاید آثاری که بعضاً منحصر بفرد بوده و بر اهمیت تاریخی این سرزمین می افزاید.

مسجد جامع

مسجد جامع شهرستان ابرکوه بامحراب گچبری

خانه آقازاده

خانه آقازاده یکی از خانه های قدیمی شهرستان ابرکوه است. این خانه دریافت قدیم واقع شده و از نظر معماری و بکارگیری عناصر معماری سنتی ایران درخور توجه است. این بنا با مساحتی بالغ بر ۸۵۱ مترمربع بصورت حیاط مرکزی بوده و عمارت در سه جبهه به منظور استفاده در فصول مختلف سال استقرار پیدا کرده است. اتاق جنوبی خانه بصورت صلیبی و شکم دریده ساخته شده است وجود حوض سنگی در وسط حیاط خانه، فضای خانه بخصوص تالار را طراوت خاصی بخشیده است. قسمت شاخص و جالب توجه بنیادگیر ۲ طبقه و کلاه فرنگی است که در نوع خود بی نظیر است. ارتفاع بادگیر ۱۸ متر و مساحت آن ۱۸ متر مربع می باشد. در دهانه بادگیر ۱۹ عدد دریچه تنظیم هوا وجود دارد که با بادگیر دومی هماهنگی و ارتباط دارد در کنار آن یک کلاه فرنگی با تزئینات مقرنس کاری بسیار زیبا وجود دارد بادگیر و کلاه فرنگی به ترتیب حکم خنک کردن (کولر) و نوررسانی (نورگیر) فضای زیرین و تالار خانه را انجام می دهند قدمت خانه آقازاده به دوره قاجاریه بازمی گردد و در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

خانه صولت

خانه قدیمی صولت از جمله بیوت ارزشمند تاریخی است این خانه با سردری بلند و باشکوه دارای گچبریها و مقرنسکاریهای بسیار زیباست مساحت خانه حدود یک هزار مترمربع است که ۱۵۰ متر آن شامل حیاط مرکزی است و پیرامون آن عمارتی در ۲ طبقه و گاه سه طبقه قرار گرفته است. قدمت خانه صولت به اوایل دوره قاجاریه برمی گردد و در آینده نزدیک بعنوان موزه مردم شناسی قابل بهره برداری خواهد بود. این بنای با ارزش به شماره ۱۸۳۹ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است و اکنون این خانه اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری شهرستان ابرکوه و موزه مردم شناسی است که اشیاء بسیار نفیسی و با ارزشی مردم شناسی برای نمایش در این موزه جمع آوری شده است.

گنبد سنگی هک

بقعه ای است چهار ضلعی از قرن هشتم هجری، دارای گنبد سنگی که در کناره ی غربی روستای «هک» در شش کیلومتری شهرستان ابرکوه واقع شده است.

سرو کهنسال ابرکوه

دانشمندان عمر این درخت را چهار تا هشت هزار سال تخمین زده اند. درخت سرو ابرکوه از بزرگترین درختان دیرزیست دنیا است . این درخت دارای تنه ای با قطر ۵.۴ متر، محیط ساقه ۱۸ متر و ارتفاع ۲۵ متر همواره پذیرای هزاران نفر گردشگر داخلی و خارجی می باشد. سرو ابرکوه یا سرو ابرقو، که با نام «پارسیک» شناخته می شود، در قسمت جنوب غربی شهر ابرکوه واقع شده و شهرت و اهمیت تاریخی به این شهر داده است، این درخت چهار هزار و پانصد ساله، بعد از قله سرفراز «دماوند» در تهران، سومین اثر طبیعی ایران است که در فهرست میراث ملی به ثبت رسیده است. علاوه بر این درخت، درخت ۱۵۰۰ ساله بنه، درخت پده و غیره از جمله درختهای دیر زیست این شهر می باشند.

بسیار عالی است، اساس این بنا به صورت چهار ایوان و حیاطی مستطیل شکل و دارای دهلیزها، شبستانها و متعلقات دیگر است؛ قسمت هایی از مسجد جامع ابرکوه مربوط به قبل از اسلام و قسمت هایی هم مربوط به دوره سلجوقی و حکمرانی مغول می باشد که تاریخ ۷۳۸ هجری در آن نقش بسته است و در پایان سلطنت ابوسعید ایلخانی مرمت های اصلی بنا صورت گرفته است.

گنبد عالی

گنبد عالی از قدیمترین و مستحکمترین آثار تاریخی شهرستان ابرکوه است و مقبره امیر عمید الدین شمس الدوله ابن علی هزار اسب از امرای دیالمه می باشد که به دستور فرزندش فیروزان در سال ۴۴۸ هجری ساخته شده است، این بنای هشت ضلعی که دیوار و سقف آن از سنگ سفید، ملات و گچ و ساروج احداث شده، ۲۰ متر ارتفاع دارد و با شماره ۱۹۵ در فهرست آثار ملی و تاریخی ایران ثبت شده است.

یخچالهای ابرکوه

یخچالهای ابرکوه از دیگر آثار تاریخی شهرستان بشمار می آیند این یخچالها که به شکل مخروطی بصورت پله ای بنا شده اند در گذشته محل انبار یخ بوده اند، ارتفاع این یخچالها اغلب حدود ۲۰ متر است و سطح آن گودتر از سطح زمین است دارای چهار بخش عمده حوض بند، مخزن یخ، دیوارهای سایه انداز و گنبد بزرگ روی مخزن هستند.

حمام خزینه ای ملاحیدر

حمام خزینه ای ملاحیدر همچون دیگر حمامهای ایرانی دارای قسمتهای مختلف از جمله ورودی، حجره انتظار، خزینه خلوتی و حمام سرد و گرم است، مصالح به کار رفته در بنا سنگ، ملات گچ و گل، آجر، خشت خام، ساروج و گل زرد است، قدمت این حمام بیش از سیصد سال است و در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

مقبره عزیزالدین نسفی

مقبره عزیزالدین نسفی، این اثر در دوره سلجوقیان در قرن پنجم و ششم هجری بنا شده است که قسمتی از هنر معماری آن همچنان مشهود است و در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

